

УДК 351.74

Віталій Олегович НАЙДА,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Сергій Анатолійович РЕЗАНОВ,

доцент кафедри адміністративної діяльності поліції

факультету № 3 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДОЮ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У США ТА ЯПОНІЇ

На наше глибоке переконання, на вітчизняному ґрунті є неможливим повне запозичення зарубіжного досвіду в цілому або досвіду певного розвиненого громадянського суспільства. Однак адаптоване впровадження у практику роботи певних методичних напрацювань і практичних прийомів взаємодії поліції та громадськості у сфері запобігання злочинності є не лише можливим, але й необхідним для окреслення власного шляху, набуття власного досвіду, визначення власних орієнтирів у цій сфері.

Взаємодія поліції з громадянами у протидії злочинності є основою забезпечення якісної роботи поліції у цій сфері, тому що без підтримки населення в жодній країні світу не вдалося сконструювати ефективну систему впливу на злочинність та досягти значних результатів функціонування такої системи. Закономірно, що у США, Японії, та інших високорозвинених країнах світу наголос в поліцейській діяльності ставиться насамперед на попередження злочинності за допомогою самих громадян.

Аналізуючи історичні дані, комплекс методів, який сьогодні має назву community policing (взаємодія поліції з громадою), почав розвиватись у Великобританії ще у XIX сторіччі [1, с. 373]. Цей комплекс методів передбачав, що перевага у ході оцінювання діяльності поліцейських має надаватися не статистичним показникам, а рівнем довіри певної громади;

У наш час для підтримання рівня довіри громади у США функціонують спеціальні органи, які здійснюють свою діяльність з попередження злочинності, при цьому тісно співпрацюючи з громадою. До них відносяться: Консультативна виправна рада (1950 р.); Комітет по боротьбі із злочинністю молоді та неповнолітніх при Президентові США (1961 р.); Міжвідомча рада щодо координації національних програм боротьби із злочинністю молоді (1968 р.); Національна консультативна рада із запобігання зловживання алкоголю (1970 р.); Національна комісія щодо цілей та стандартів функціонування системи кримінальної юстиції та розробки довгострокових програм запобігання злочинності (1971 р.); Національний центр безпеки у школах (1980 р.) тощо [2, с. 78–81].

Серед сучасних програм щодо протидії підлітковій і молодіжній злочинності, реалізованих цими органами, в яких громадськість бере активну участь, можна виділити: «National Guard Youth Foundation» (Молодіжний фонд «Національна гвардія»), м. Александрія, штат Вірджинія; «The Community School» (Школа громади), м. Кемден, штат Мен; «Alliance for Children and Families» (Альянс для дітей та сімей), м. Мілуокі, штат Вісконсін; «The Academy» (Академія), м. Пітсбург, штат Пенсильванія; «Drug Abuse Resistance Education» (Зловживання наркотиками: опір утворенню) – реалізується у 75 % шкіл США й 43 країнах світу [1, с. 157] та ін.

Громадська організація «Зупини злочинця» [3, с. 59] допомагає поліції в боротьбі зі злочинністю, забезпеченні належного стану правопорядку в регіонах, проведенні профілактичної, превентивної, виховної, консультативної роботи. Відділення цієї громадської організації розташовані на території поліцейських дільниць, що значно поліпшує співпрацю членів організації з працівниками поліції. Уся діяльність за цією програмою відбувається в суворій відповідності з розробленими правилами, щоб уникнути як небажаного розкриття особи інформатора, так і використання одержаної інформації у корисних (спроби одержання винагороди іншою особою) або в інших злочинних цілях (продаж інформації).

Отже, аналізуючи досвід США у взаємодії поліції з громадою у сфері запобігання злочинності, можна виділити такі рекомендації для України:

- перевага у ході оцінювання діяльності поліцейських має надаватися не статистичним показникам, а рівнем довіри певної громади;

- для забезпечення взаємодії поліції з громадою у сфері запобігання злочинності мають бути розроблені програми, можливо, за американським зразком;
- в Україні необхідно створити систему органів, які будуть спеціально уповноважені здійснювати діяльність з попередження злочинності, при цьому тісно співпрацюючи з громадою.

Ще однією країною, в якій стратегія взаємодії поліції з громадськістю отримала значний розвиток, є Японія.

У Японії якщо порівнювати її з іншими країнами рівень злочинності (вбивство, крадіжка) доволі низький [4, с. 101]. Це пов'язано в першу чергу із належним рівнем організації взаємодії населення й поліції. Відбувається це так: на кожній поліцейській ділянці функціонують відділення Асоціації запобігання злочинності, членом якої може стати не тільки пересічні громадянин, які бажають співпрацювати з органами правопорядку, а й об'єднання осіб за професіями, представники котрих частіше за інших стають жертвами злочинних посягань (водії громадського транспорту, працівники банківської сфери, торговельних мереж, листоноші та інші). Обов'язками членів асоціації є повідомлення працівників поліції про скоєні злочини та цілодобове патрулювання вулиць. Також на вулицях міст засновані так звані «інформаційні пункти». До добровольців цих пунктів можуть звернутися не тільки будь-який громадянин і отримати необхідну консультацію чи дієву допомогу, але і працівники поліції для отримання інформації про місцевих жителів, скоєння злочину чи розшуку зниклої особи [5, с. 300].

У префектурах Японії функціонують квартальні комітети, що є особливою формою самоорганізації японського населення для вирішення спільних проблем, у тому числі проблем у сфері попередження злочинності. Це досягається за допомогою збору від місцевих мешканців інформації про вчинені злочини чи правопорушення; роз'яснення громадянам основних заходів із убезпечення власного життя, здоров'я та майна від протиправних посягань [6, с. 165].

Таким чином, аналізуючи японський досвід, можна прийти до висновку, що на українському ґрунті у сфері запобігання злочинності шляхом взаємодії поліції з громадою можуть бути запозичені та адаптовано впроваджені наступні моменти:

- можуть бути створені громадські організації, аналогічні до Асоціацій запобігання злочинності у Японії, створені відповідно представниками окремих соціальних груп, які стають жертвами тих чи інших злочинів;

- аналогічно до квартальних комітетів Японії в Україні можуть бути створені організації, які за підтримки районних та селищних рад будуть здійснювати інформування органів поліції про проблеми злочинності, про вчинені злочини чи про, злочини, що готуються.

Досвід США та Японії може стати для України повчальним прикладом та зразком для наслідування на шляху реформування вітчизняної системи взаємодії поліції з громадою у сфері запобігання злочинності.

Список бібліографічних посилань

1. Шостко О. Ю. Програми запобігання наркоманії серед підлітків у США // Проблемы совершенствования украинского законодательства и повышение эффективности правоприменительной деятельности : тематич. сб. науч. тр. ; отв. ред. Н. И. Панов. Харьков : Нац. юрид. акад. Украины, 1997. С. 157–161.

2. Воронин Ю. А. Система борьбы с преступностью в США. Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1990. 100 с.

3. Морозов Н. А. Преступность и борьба с ней в Японии. СПб. : Юрид. центр Пресс. 2003. С. 59.

4. Музичук О. М. Зарубіжний досвід участі громадян та громадських формувань в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями. *Право і безпека – Pravo bezpeka*. 2002. Вип. 2. С. 101–105.

5. Партнерські взаємовідносини між населенням та міліцією : підручник / Бандурка О. М. та ін. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 352 с.

6. Brogden M. E. and Nijhar P. Community Policing: National and International Models and Approaches. Portland, OR: Wilan, 2005.

Одержано 19.11.2018

